Scris de Pr. Serafim Rose
Miercuri, 15 Iulie 2020 23:58

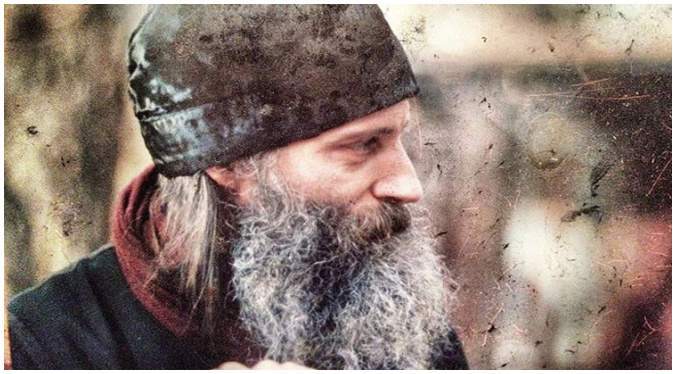

Concepția Ortodoxă despre lume

În anul 1975, mai precis în vara acelui an, Părintele Serafim Rose a ținut o serie de prelegeri pentru patru tineri convertiți, aflați la vârsta studenției, despre istoria gândirii occidentale de la Marea Schismă și până în zilele noastre. Seria de conferințe a fost intitulată „Curs de supraviețuire ortodoxă", deoarece părintele Serafim Rose spera să le ofere tinerilor și celor care vor audia cursul resursele intelectuale și culturale pentru a înțelege prăbușirea Occidentului și a lumii moderne dintr-o perspectivă ortodox-duhovnicească. Prelegerile oferă, așadar, o unitate de cunoaștere, reușind în același timp o interpretare coerentă și inteligibilă a teologiei, politicii, artei și mișcărilor sociale.

În altă ordine de idei, opera lui Serafim Rose poate fi clasificată în două mari preocupări importante. Pe de o parte avem volumul poate cel mai consistent, compus din viețile sfinților („Viața Sf. Ioan Maximovici", „Mica Filocalie Rusă", „Sfinții Catacombelor Rusiei", „Vita Patrum"). De cealaltă parte, părintele Serafim Rose a lucrat îndelung la o interpretare critică a istoriei Occidentului, din care fac parte câteva dintre cele mai cunoscute opere ale sale („Nihilismul", „Ortodoxia și religia viitorului", „Cartea Facerii" și mai ales „Cursul de supraviețuire ortodoxă"). Din acest punct de vedere, seria de conferințe face sistem cu una dintre cele două direcții principale ale gândirii sale și începe să atingă chiar dacă nu la un nivel foarte detaliat una dintre temele sale târzii și semnificative: „savoarea Ortodoxiei".

Conform biografului său, ieromonahul Damaschin „Cursul" ar fi trebuit să apară în format tipărit după notele de lectură și transcrierea casetelor înregistrate, însă de atunci și până astăzi acesta a rămas un obiectiv nerealizat, din motive care se lasă doar speculate.

Traducerea în română s-a făcut după transcriptul din engleză al casetelor care poartă o puternic amprentă orală, iar uneori nu este foarte clar. Am încercat pe cât ne-a stat în putință să remediem aceaste neajunsuri. (Ninel Ganea)

Cursul de față are rolul de a oferi o perspectivă asupra evenimentelor care au loc astăzi în lume și asupra lucrurilor de care ne lovim în experiența noastră cotidiană, deoarece toate aceste fenomene sunt străbătute de o idee filosofică.

Dacă, de pildă, cineva ar merge într-un oraș mare va descoperi acolo biserici de toate felurile. Toate aceste biserici oferă o filosofie și o doctrină diferită. Catolicii îi vor spune ceva, iar mormonii îi vor oferi altceva; adventiștii de ziua a șaptea vor afirma ceva foarte precis; fundamentaliștii îi vor spune altceva; protestanții liberali îi vor oferi un alt curent de gândire; teozofii îi vor propune altceva.

Cineva aflat în căutarea adevărului va merge de la unii la alții încercând să găsească adevărul. Foarte adesea, oamenii vor spune „aha, l-am descoperit!" – ceva se leagă. Descoperă că răspunsul îl reprezintă mormonismul, sau sunt foarte impresionați de un vorbitor care știe cum să rezoneze cu ... oamenii moderni.

Așa a fost, de exemplu, Alan Watts, care a murit recent. I-am fost student. În fapt, m-a impresionat foarte tare deoarece eram și eu un student care căuta să descopere un adevăr în filosofie și nu-l găsea. Mă plictisea mult prea tare filosofia apuseană și dintr-o dată a apărut acest om care a ținut o conferință despre budismul Zen. Și (m-am gândit) că acesta este răspunsul (căutărilor mele) deoarece nu este filosofie. Pur și simplu așa sunt lucrurile. Spunea că nu uitatul la un pahar cu apă și definirea lui contează ci – și în acel moment el apuca paharul cu apă și îl turna foarte teatral pe podea – acesta este budismul Zen; este răspunsul; este „Acesta"

Bineînțeles că acum, după ce a trecut ceva timp, putem vedea că acest sărman om era doar un individ foarte isteț. Știa prea bine felul în care gândesc oamenii. A reușit să pătrundă pe o anumită nișă pe care a urmărit-o și a făcut o carieră din asta, a câștigat o mulțime de bani, și-a câștigat un soi de adepți și pur și simplu le-a predat. Multe din lucrurile pe care el le afirma erau adevărate, în special părțile negative, legate de ceea ce este rău în civilizația contemporană. Dar până la urmă el le oferea oamenilor doar anumite bucăți precare de adevăr combinate cu foarte multe opinii de-ale sale și, în cele din urmă, un mare sistem de minciuni. Fără îndoială că distrus multe suflete, inclusiv pe al său.

Dar Ortodoxia nu este ca unul dintre aceste curente și sisteme de gândire. Nu este pur și simplu doar un curent printre multe altele. Iar acesta este motivul pentru care unii, în special noii convertiți, s-ar putea să spună: „De ce nu am auzit de Ortodoxie mai demult, de ce nu se vorbește despre ea la televizor? De ce nu o pot auzi? De ce nu sunt emisiuni la radio și articole de ziar și tot restul?”

Ei bine, dacă vă uitați cu atenție veți vedea că mai apar din când în când articole în ziare despre Ortodoxie – ca atunci când icoanele izvorâtoare de mir au ajuns în unele orașe, sau când a murit (Sf.) Arhiepiescopul Ioan (Maximovici) în San Francisco. Sunt diverse tipuri de evenimente care sar în ochi și devin o parte din istorie, un eveniment al unui oraș, de pildă. Dacă vă uitați la tipul de articole care apar – ei bine, perspectiva asupra Ortodoxiei din aceste articole este adaptată pentru cititori. Cu alte cuvinte, Ortodoxia este înfățișată ca o sectă foarte ciudată, un fel de mormoni sau adventiști de ziua a șaptea, oricum ceva diferit. Este diferită, este ciudată. Iar dacă citiți descrierile slujbelor de Paște, autorii vor spune mereu ceva de felul: „printre norii de tămâie și ținutele de sărbătoare solemne și bărbile lungi” menționând tot ceea ce este exotic și diferit de ceea ce vede americanul obișnuit. Cam asta este Ortodoxia pentru ei. Din această perspectivă Ortodoxia este un fel de filosofie creștină caracterizată în principal de un anume tip de exotism. Dacă vrei lucruri exotice, te duci acolo. Însă Ortodoxia nu este asta.

Pe de altă parte, dacă te dedici cu tot sufletul și cu toată inima uneia dintre aceste învățături, adică diversele învățături creștine și non-creștine pe care le vei primi de la secta ta – deoarece toate sunt secte, inclusiv romano-catolicismul – vei obține de la sectă ceea ce ei consideră, probabil, că este o filosofie a vieții. Îți vor oferi răspunsuri la multe întrebări. Îți vor oferi răspunsuri pe care le vei accepta dacă te afli pe aceeași lungime de undă cu ei. De regulă, depinde de trecutul tău, de înclinațiile tale psihologice, de nivelul de educație. Toate acestea reprezintă factorii care te determină să răspunzi la o sectă anume.

O dată ce ți-ai pus acolo inima și sufletul, sau cel puțin o parte din ele, vei începe să accepți orice te învață și să te formezi pe această temelie. Iar atunci când cineva va veni și te va întreba de ce crezi, tu vei răspunde în felul în care ei te-au învățat. Cineva care se uită din exterior la aceste răspunsuri va fi uimit de cum poate o persoană să dea astfel de răspunsuri. Este evident că reproduce „linia de partid”. Îți vor cita din Scripturi pentru a demonstra o interpretare care pare foarte artificială, iar ei vor crede că este ceva logic, o explicație normală.

Discuți cu adventiștii de ziua a șaptea care îți sunt vecini și începi să-i întrebi în ce cred și de ce cred. Din răspunsurile lor începe să reiasă că porunca despre sâmbătă este cea mai importantă dintre toate poruncile. Ea este cea care îi distinge pe oamenii adevărați și cea care separă biserica adevărată de tot restul. De unde au dobândit ideea asta și cum pot explica faptul că Hristos apare întotdeauna duminica, în prima zi a săptămânii? A înviat din morți duminică. După Învierea Sa, era duminică devreme. Cum se face că Biserica nu a crezut în asta timp de două milenii? Ei îți vor spune, însă, că au existat adventiști de ziua a șaptea în toată istoria. Și pot chiar să-și construiască un fel de tradiție pentru această idee, un fel de (explicație): „ei bine, poate că această sectă a existat de-a lungul secolelor”. Dar ceea ce îți vor oferi nu va fi o concepție și o filosofie. Ceea ce ei îți vor oferi va fi o viziune sectară.

O viziune sectară este, după cum o spune și numele, o secțiune: ceva ce este tăiat. Îți vor oferi o felie de realitate care se potrivește cu interpretarea lor. Când vine vorba de orice problemă complicată, îți vor oferi un răspuns foarte simplu. Dar acest răspuns nu poate fi mulțumitor pentru nicio persoană care este capabilă să gândească mai profund. Dacă intervine ceva care pare să le demonstreze netemeinicia poziției lor sau să o facă neclară, ei vor spune „este lucrarea diavolului” sau „este rău”. Același lucru se întâmplă dacă îi întrebi cum interpretează „literal” Scripturile. Îți vor oferi răspunsuri teribil de simple la probleme care sunt foarte complicate. Trebuie să fii deja în acea nișă pentru a accepta răspunsurile. Și vei deveni – pe măsură ce te asociezi într-adevăr cu sectanții – parte dintr-un grup, separat de restul societății, păstrându-ți micul tău punct de vedere, ținându-te departe de toți ceilalți, având propriile școli și gândindu-te că deții adevărul.

Dar cu toate acestea nu vei avea o filosofie sau o concepție asupra lumii care să îți dea posibilitatea să înțelegi cu adevărat ceea ce se întâmplă în lume, să explici acele fenomene din jurul tău într-o manieră care să nu strivească rațiunea și să nu fie doar o interpretare foarte fantezistă a Scripturii. În viziunea sectantă ceea ce lipsește este o perspectivă bazată pe o fundație solidă, care chiar dacă poate nu îi convinge dintr-odată pe toți, cel puțin respectă rațiunea pe care Dumnezeu ne-a dat-o, și nu propune o versiune exagerat de simplificată a ceea ce se întâmplă în lume. Cu alte cuvinte, lipsește o concepție care să nu îi considere pe toți cei care nu sunt de acord cu ea fie demoni, fie înșelați.

Dimpotrivă, multe lucruri care se întâmplă în lume au forța lor: ideile au forța lor, sistemele politice au forța lor, chiar și mișcările artistice au forța lor deoarece în ele se găsește o sămânță a adevărului. Și dacă nu înțelegi ce este acea sămânță a adevărului și cum a ajuns ea să se amestece cu eroarea, ce este natural și ce este fals acolo, nu vei fi capabil să trăiești în lumea de astăzi. Iar un creștin trăiește în lume. Trebuie să înțelegi că un sectant se salvează pe sine și îi salvează pe toți cei pe care îi poate ține departe de realitate în micul său colț de undeva. Dar dacă acea persoană se duce în lume și începe să pună întrebări, el își pierde concepțiile sectare deoarece nu sunt plauzibile. El trebuie să-și țină credința sectară în micul său colț, undeva, și să aibă o bucată din societate.

O concepție ortodoxă nu arată astfel. Astăzi, adevărații creștini ortodocși sunt foarte puțini. Și din acest motiv noi suntem numiți sectanți de unii ca Schmemann și de oamenii moderni care vor să fie în rând cu protestanții și catolicii și cu gândirea contemporană. Ei vor spune că noi suntem o sectă. Din acest motiv ar trebui să aflăm: suntem sau nu o sectă?

Dacă păstrăm Ortodoxia precum mormonismul, adică dacă știm catehismul și dogmele, dacă putem expune învățătura oficială de credință, însă pentru tot ce se găsește dincolo de asta avem o concepție încețoșată sau dăm un răspuns ultrasimplificat, atunci ne aflăm tocmai în pericolul acestui sectarism. Și asta deoarece Ortodoxia va fi ceva foarte îngust pentru noi. Calea spre mântuire este foarte îngustă, însă doar Ortodoxia dintre toate religiile este religia lui Dumnezeu. Iar din acest motiv, ea nu neagă facultățile pe care Dumnezeu ni le-a dat, în special rațiunea care este facultatea prin care înțelegem Adevărul.

Astfel, Ortodoxia este singura religie pentru că este adevărata religie, religia lui Dumnezeu. Ea are răspuns la toate și înțelege tot ceea ce se întâmplă în lume. Nu înseamnă că avem în mod necesar un răspuns absolut la toate, aceasta fiind de asemenea o trăsătură a mentalității sectare: un răspuns gata pregătit și foarte simplificat, fără niciun fel de dezbatere. În Ortodoxie, mai degrabă ne deschidem mințile deoarece din moment ce avem adevărul nu ne este frică de ceea ce ar putea spune știința sau filosofia sau scriitori și artiștii. Nu ne este teamă de ei. Ne putem uita la ei din perspectiva noastră ortodoxă, cu o minte și o inimă deschise pentru a vedea ce este acolo bun și pentru a înțelege dacă este ceva valoros sau lipsit de valoare, dacă ne sunt de folos sau sunt spre vătămarea noastră.

În felul acesta, ne putem uita în jur la orice fenomen. Sectarul se va uita în jurul său și va spune: „asta este ceva rău: făceți-l să dispară!”. Desigur că așa ar trebui făcut cu multe lucruri deoarece, mai ales în zile noastre, sunt multe lucruri care invită la păcat. Dar chiar și când le întoarcem spatele și nu dăm deloc prilej ispitelor, trebuie să înțelegem de ce sunt lucrurile astfel, de ce se întâmplă ceea ce se întâmplă.

Sunt fenomene la care o persoană cu o concepție ortodoxă nu are un răspuns imediat. Sunt anumite evenimente pe care nu le poți explica imediat doar pe baza cunoștințelor despre Dumnezeu, despre Sfânta Treime și învățăturile de bază ale Bisericii. De pildă, vremurile noastre sunt numite în mod caracteristic „post-creștine”. Sunt, de asemenea, vremuri postfilosofice deoarece a existat o vreme în care filosofia era vie în mai tot Apusul. În fapt, (Ivan) Kireevski, scriitorul rus din secolul al XIX-lea afirma că, chiar și la începutul până la mijlocul secolului al XIX-lea, filosofia reprezenta principala preocupare a gândirii europene. Ceea ce filosofii gândeau era ceva foarte atractiv și interesant care ajungea apoi la oameni. Indiferent ce gândea cineva în biroul său dintr-un oraș german ajungea, în doar câțiva ani, proprietatea tuturor oamenilor – asta până când filosofia a ajuns la fundul sacului, ceea s-a întâmplat la jumătatea secolului al XIX-lea, când a trăit Kireevski.

S-a întâmplat asta pentru că, după ce a fost distrus universul extern prin filosofia lui Hume și a lui Berkeley, dar și a altora, filosofia avea nevoie de o fundație pe care să se înalțe. Într-un final, s-a ridicat pe Kant, care a afirmat că tot ceea ce există este individul care își creează propriul său univers. Nu știm ce este lucrul în sine, ce se află în exterior, dar omul este cel care pune totul în ordine și dacă mă înțeleg pe mine, pot da seama de univers. Însă acesta este echivalentul unui subiectivism foarte periculos deoarece nu mai există loc pentru adevăr în acest sistem. Există loc doar pentru un fel de viziune convențională asupra lucrurilor.

După Kant au venit excentricii, Fichte și acel Max Stirner, precum și alții, care au afirmat că nu există nimic în lume în afară de eu: „Eul” singur în univers. Stirner a ajuns să spună: „eu sunt singur în univers călcând în picioare mormântul umanității”. Sau ceva de felul acesta. Este concluzia logică a oamenilor care au eliberat gândirea de orice fel de constrângeri și s-au hotărât să descopere cum pot gândi mai departe lucrurile. Dar când gândești fără niciun fel de fundație tradițională, ajungi într-o fundătură.

După această schimbare, principalul curent de gândire al Apusului s-a revărsat în politică, după cum remarcă Kireevski. Acesta este motivul pentru care, începând cu Revoluția Franceză, dar în special după 1848, principalul eveniment care a avut loc în istoria europeană și mondială a fost avansul revoluției, despre care vom discuta mai târziu.

Așadar, cineva care dorește să aibă o înțelegere ortodoxă trebuie să fie pregătit să privească cu o minte și o inimă deschise ceea ce se întâmplă în lume și să-și folosească mintea pentru a descoperi cine este responsabil de toate acestea, ce subîntinde toate aceste evenimente. Trebuie să facem acest lucru acum deoarece epoca filosofiei a trecut iar concepțiile despre

lume au în prezent un aspect foarte practic. Este uimitor că nici măcar în facultăți nu este folosită deloc mintea. De pildă, critica de artă devine doar o scuză pentru gustul tău subiectiv. Nu mai există niciun fel de criteriu obiectiv.

În acest tip de lume, noile convingeri filosofice și ideile foarte periculoase nu mai sunt prezentate ca niște afirmații pe care le poți percepe imediat ca fiind false, ci sunt prezentate ca fiind ceva deosebit. De exemplu, cei care consumă droguri îți vor spune: „Descopăr noi câmpuri ale realității. Ești împotriva noilor câmpuri ale realității? Ești împotriva nivelului mai profund din minte?" În realitate, Sfinții Părinți discută despre nivelul mai profund al minții – așa că ce vei spune la asta? El nu îți oferă un nou tip de adevăr despre care poți spune „este fals", ci îți oferă o perspectivă nouă. Și trebuie să stai să te gândești ce înseamnă asta? Ce este nivelul mai profund al minții? Cine se găsește acolo, ce se întâmplă? Trebuie să fii capabil să evaluezi ce se află în spatele acestui tip de propoziție și dacă este, în fapt, ceva foarte practic deoarece poate veni la tine o persoană care spune: „ar trebui să mă opresc din asta sau să merg mai departe?" sau „este ceva rău?" Și trebuie să știi să răspunzi de ce. Dacă te rezumi la a-i spune „nu, drogurile sunt ceva rău, nu intră în discuție" atunci este foarte probabil că el nu va fi convins, deoarece altcineva îi va oferi o explicație foarte plauzibilă. Trebuie să-i spui ... bineînțeles că trebuie să-i spui: „ar fi bine să te oprești deoarece este foarte periculos", dar trebuie, de asemenea, să fii în stare să-i spui – dacă ai o filosofie completă a vieții – de ce nu este bine și unde îl va conduce.

După același tipar, sunte multe tipuri de progrese științifice, legate de perspective filosofice. Evoluționismul reprezintă, desigur, exemplul cel mai important. Este foarte complicat pentru că nu ai imediat la dispoziție un răspuns. Un sectant va spune „este împotriva Genezei și împotriva interpretării literale". Dar acest argument este foarte ușor de demontat pentru că dacă interpretezi Geneza absolut literal, cum ar vrea ei să facă, atunci ajungi la absurdități ridicole.

Un alt exemplu: a apărut ideea că noi suntem acum în stare să ne controlăm propriul viitor. Drept urmare, vom putea decide în laborator dacă un copil va fi bărbat sau femeie, îi vom putea da mintea lui Einstein etc. Trebuie să știi dacă această aplicare a științei este bună sau rea. Cum stau lucrurile? Pe ce bază pot critica această idee?

În aceeași ordine de idei, este bineînțeles foarte important să fii capabil de a vedea ce se întâmplă în lumea politică deoarece în societățile libere oamenii merg și votează. Trebuie să știi ce valoare are votul și ce se ascunde de fapt în spatele politicii. Merită să iau parte la acest fenomen? Este bine sau rău? Deci, trebuie să avem o perspectivă asupra lui. În același fel stau lucrurile și cu muzica și cu arta – mai ales cu muzica deoarece ea invadează toată societatea: mergi la supermarket și dai de muzică. Există o întreagă filosofie în spatele deciziei de a pune

un anumit tip de muzică în supermarket și trebuie să înțelegi ce încearcă să-ți facă această muzică, ce se află dincolo. E vorba de o întreagă filosofie.

Dacă îi ceri unui sectant să-ți ofere o perspectivă asupra lumii, o perspectivă deplină asupra a ceea ce se întâmplă în lume, el îți va prezenta din nou ceva foarte îngust dar care conține și foarte multe adevăruri deoarece ei citesc Scripturile. Îți vor vorbi despre sfârșitul lumii, despre Apocalipsă, despre Antihrist, și îți vor oferi o perspectivă plauzibilă asupra a ceea ce se întâmplă în lume. Și îți pot spune că...

Există ceva numit Adevărul Simplu. Este vorba de o revistă în care autorul afirmă „Am descoperit adevărul simplu care a fost ascuns timp de două mii de ani. Eu l-am descoperit stând în cămara mea și gândindu-mă la el și nimeni nu s-a mai gândit la acest lucru cu excepția mea. Și iată-l! Se găsește aici simplu și clar.”

După care îți pune în față o mulțime de balast, având o viziune subiectivistă asupra lucrurilor. El îți poate prezenta acest lucru „simplu și clar” pe ideea că așa stau lucrurile. Milioane de oameni îl urmăresc. Nu sunt toți discipolii lui, nici parte din cult, dar sunt mulți oameni care îl iau foarte în serios și cred că are sens ceea ce spune. Iar el îți va spune tot felul de lucruri: că Hristos a murit miercuri și a înviat sâmbătă, conform tuturor deducțiilor– deși în Scriptură spune că „dis-de-dimineaţă, în prima zi a săptămânii (Duminică)”. Are o explicație pentru a ocoli asta și despre cum, de fapt, nu a fost vineri, ci miercuri, și despre cum dă seama de cele trei zile – nu a treia zi, ci trei zile, adică 72 de ore.

Așadar, îți va furniza tot felul de explicații fantastice amestecate cu tot felul de adevăruri. Iar dacă nu ești în stare să discerni, poți ajunge la tot felul de probleme. Chiar și sectanții noștri se uita cu foarte mare atenție la el deoarece au o perspectivă foarte similară. Sunt adventiști de ziua a șaptea. Iar ei îți vor spune că el vorbește despre ... am uitat cum o numește el ... dar după primii 60 de ani sau pe acolo ai erei noastre, aproape 30 de ani după Învierea lui Hristos, există un „secol lipsă” sau ceva asemănător. Dintr-odată adevărul a dispărut în subterane sau undeva și nu a mai apărut până când nu și-a făcut prezența acest Armstrong.

Același lucru este adevărat și în privința altor sectanți. Ellen White are același tip de filosofie, cu diverse variante. Unii vor spune că vina pentru lucrurile rele îi aparține lui Constantin. De regulă, fixează acea dată mult mai devreme pentru a nu fi nevoiți să accepte nimic din ce vine după. Și nu îți pot da o explicație foarte mulțumitoare pentru faptul că un Sinod al Bisericii din secolul al doilea și începutul celui de-al treilea a stabilit canonul Scripturilor. Așadar trebuie să-i faci pe

oameni să înțeleagă cum poate un Sinod să stabilească aceasta, dacă Sinodul era deja în apostazie. Dar ei acceptă hotărârea Sinodului. Este foarte interesant pentru că este foarte irațional.

Dar pentru noi acesta nu este un simplu lucru, bidimensional, și nu putem înțelege ce se întâmplă în lume dacă gândim astfel. În consecință, trebuie să înțelegem mai întâi ce este istoria lumii, care sunt forțele care modelează istoria lumii. În esență, asta este ceva foarte simplu deoarece există Dumnezeu și există diavolul, iar istoria lumii se desfășoară între acești doi adversari, în timp ce câmpul de luptă îl reprezintă omul, mai precis inima omului.

Dacă citiți Vechiul Testament veți descoperi o istorie remarcabilă și diferită de istoria oricărei alte țări. În alte țări sunt conducători care se ridică și apoi se prăbușesc. Există tiranie, raiuri democratice, există războaie, uneori cei drepți înving, alteori nedrepții înving, și toată istoria (scrisă) este foarte relativă. Istoricii vă vor spune povestea crimelor și ticăloșiilor dar fără niciun înțeles (moral).

După care urmează un eveniment neașteptat pentru care nimeni nu are nicio explicație. Dar în Istoria lui Israel vedem ceva foarte profund și anume istoria poporului ales de Dumnezeu care când urmează poruncile lui Dumnezeu, când cade. Iar istoria acestui popor depinde de ceea ce face: dacă Îi urmează Domnului sau dacă se îndepărtează de El. Le este foarte greu când sunt duși din Egipt în pustietate și merg o scurtă bucată de drum – pe care acum o poți parcurge într-o zi , iar atunci o străbăteai într-o săptămână sau două – și trăiesc 40 de ani în pustietate, trecând prin tot felul de încercări. Acestea survin deoarece ei pendulează între dreapta credință în Dumnezeu și îndepărtarea de El, într-o asemenea măsură încât atunci când Moise a mers pentru puțin timp pe munte pentru a primi poruncile lui Dumnezeu și a-L întâlni pe Dumnezeu Însuși, oamenii au ajuns să se închine la un vițel de aur.

Întreaga istorie a lui Israel este această istorie între credință și necredință, între închinarea la Dumnezeu și despărțirea de Dumnezeu. În Noul Testament istoria lui Israel devine istoria Bisericii, noul Israel. Iar istoria omenirii din vremea în care Hristos a venit pe pământ până în zilele noastre este istoria Bisericii și a acelor oameni care fie vin la Biserică, fie luptă împotriva Bisericii, sau vin la Biserică și se îndepărtează apoi de ea.

Istoria lumii, din acele vremuri și până astăzi, capătă sens doar dacă înțelegi că există un plan care se desfășoară: planul lui Dumnezeu pentru mântuirea oamenilor. Și trebuie să ai o înțelegere clară a creștinismului, a ceea ce este Ortodoxia, a ceea ce este mântuirea pentru a

înțelege cum se manifestă în istorie acest plan.

Istoria omenirii din primul veac al erei creștine este istoria răspândirii Evangheliei la popoare diferite. Unele dintre ele au primit-o cu mare tragere de inimă, altele cu mai puțin zel. De regulă, oamenii simpli au primit-o cu tragere de inimă. Dar uneori veneau ispitele, veneau ereziile, care sunt înșelările sădite de diavol pentru a-i tulbura pe oameni și a-i îndepărta de la adevăr. Drept urmare, avem Sinoadele Ecumenice și scrierile Părinților care să ne învețe abordarea dreaptă în privința a ceea ce este adevărat și ceea ce este greșit. Când au apărut erori periculoase, ereziile, Biserica le-a condamnat. Iar aceia care s-au agățat de acele erori împotriva Biserici au fost anatemizați și au plecat din Biserică.

Așadar, avem de foarte timpuriu grupuri și erezii care s-au depărtat de Biserică. Dar Biserica a fost principalul grup care a supraviețuit chiar dacă uneori a fost redusă din cauza ereziilor la un mic număr de oameni. S-a întors întotdeauna și timp de un mileniu a fost credința dominantă a oamenilor din Bizanț până în Britania și în Răsărit – chiar dacă acolo nu atât de puternic. În Răsărit, oamenii sunt mult mai sofisticați și filosofici. Ei au propriile lor convingeri și este mult mai greu să ajungi la ei. Oamenii simpli au acceptat-o mult mai ușor.

Dar apoi apare un eveniment important care hotărăște istoria următorului mileniu și îi dă o direcție. Așadar, pentru a înțelege ce a fost evenimentul acesta, trebuie să privim la situația din zilele noastre.

Dacă cineva ar privi cu obiectivitate la Ortodoxie, ar vedea-o ca pe o altă concepție, în rândul multor altora. Este o viziune minoritară aflată în contra duhului vremurilor. Din acest motiv, acești Schmemanni și alții încearcă să o aducă la zi, să o așeze în curentul principal, ca să nu fie luați în râs.

Ortodoxia este ceva foarte depășit de modă, nu are niciun sens în termeni de pluralism sau de acomodare a altor credințe și pur și simplu nu este credibilă. Există multe alte credințe care, din moment ce sunt mult mai ușor pliabile pe vremurile noastre, par mult mai credibile. De pildă, un catolic se poate înțelege cu un luteran modern sau cu un baptist sau chiar cu un fundamentalist mult mai bine decât o poate face cu un creștin ortodox autentic, și asta pentru că toți aceștia au mult mai multe în comun. Kalomiros observă că Ortodoxia este deosebită de toate aceste credințe apusene deoarece ele au toate același trecut și aceeași formație. Însă Ortodoxia este diferită. Le stă împotrivă deoarece toate – deși se opun una alteia – stau împreună pentru că sunt formate în aceeași mentalitate occidentală.

Mentalitatea occidentală a fost într-o vreme ortodoxă. Din acest motiv când ne uităm la întreaga istorie a Occidentului din ultima mie de ani pare că nu are legătură cu Ortodoxia. Privim la artă și de la bun început există niște rămășițe ale stilului iconografic, în special în Italia, dar apoi acestea dispar foarte repede. Arta apuseană este ceva destul de autonom și fără legătură cu Ortodoxia astfel că nu putem înțelege că (înregistrarea neclară) pare să existe ceva în comun. Să luăm ca exemplu muzica. Noi, ortodocșii, cunoaștem muzica noastră bisericească. Apusul a cunoscut o dezvoltare formidabilă a muzicii seculare, uneori și a muzicii religioase, dar toate acestea nu sunt ceea ce am numi noi muzică religioasă.

Avem istoria creșterii și descreșterii națiunilor, a monarhiilor, a principiului monarhic, a principiului democratic, toate instituțiile politice diferite, istoria filosofiei occidentale care trece de la un sistem la altul. Toate aceste manifestări ale vieții omului apusean par să nu aibă, timp de o mie de ani, nimic în comun cu Ortodoxia. Cum am putea, deci, să înțelegem noi aceste lucruri pe baza punctului de vedere ortodox? Ce se află la rădăcina lor? Aici intervine acest eveniment important care a avut loc în urmă cu o mie de ani: schisma Bisericii Catolice.

Mulți oameni care analizează ceea ce se întâmplă astăzi în lume se întorc până la perioada iluministă și la Revoluția Franceză. Mai departe te poți întoarce până la ascensiunea științei, la Renaștere și Reformă. Acelea par să fie începuturile timpurilor moderne. Oamenii care gândesc un pic mai profund vor merge mai și departe în urmă și vor descoperi că, chiar și la sfârșitul Evului Mediu, sunt multe curente de gândire și anomalii care se îndepărtează de sinteza catolică și scolastică din secolul al XIII-lea. Dar trebuie să mergem înapoi chiar mai departe de atât, deoarece chiar dacă privești spre secolul al XIII-lea și secolul al XII-lea, vei putea observa ceva ce este destul de străin de Ortodoxie.Filosofii scolastici sunt destul de diferiți de teologii ortodocși.

Să luăm de asemenea ca exemplu arta acelor vremuri. Giotto, despre care se presupune că este un primitivist, aproape cel mai primitivist pictor pe care îl poți găsi în Apus, cu toate acestea dacă te uiți la picturile lui vei vedea că principiile care îi ghidează pictura sunt complet străine Ortodoxiei. Pictează multe tablouri cu Francisc de Assisi și introduce un element dramatic, ceva pitoresc, ceva ingenios, despre care bineînțeles că o persoană educată în icoane va spune: „nu este ceva serios, este un tip de artă populară sau ceva de felul acesta, dar nu este serios”. Însă Giotto este un artist în cea mai bună tradiție occidentală, foarte mult apreciat pentru primitivismul său și apropierea de tradiția bizantină. Dar deja această sensibilitate glumeață și neserioasă îl face complet străin de icoanele ortodoxe.

Desigur că la fel stau lucrurile cu sfinții. Deja „sfinții apuseni”, după cum sunt numiți, sunt foarte diferiți de sfinții ortodocși. A intrat un alt duh și se produce un fenomen interesant.

Un ecumenist catolic dominican, Yves Congar, a scris o carte în 1954, intitulată „900 de ani după” despre schisma din 1054, iar el susține că Biserica Ortodoxă s-a îndepărtat la acel moment de Roma sau vice versa. Oricum el susține, (înregistrarea se întrerupe)

... scrierile lui Kireevski, care a trecut la rândul lui printr-o perioadă occidentalizantă, a respins-o, a descoperit Ortodoxia și s-a întors la ea, nu pentru a fi ortodox împotriva unei lumi pe care nu o înțelegea, ci a descoperit în Ortodoxie cheia pentru a înțelege istoria Apusului și istoria a ceea ce se întâmplă în Apus.